

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Економічна аналітика
051 Економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «**Методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку**»

здобувача Синицького Олександра Владиславовича _____
(підпис)

Науковий керівник: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління
(назва навчально-наукового інституту / факультету)

Кафедра економічної теорії
(назва кафедри)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

«Економічна аналітика»
051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Синицького Олександра Владиславовича**
(прізвище, ім'я, по батькові)

очної форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку»

Тему затверджено наказом ректора Університету від КБР 428-ст від 6.03.2023 р.

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

_____ Департамент економіки та інвестицій Вінницької міської ради

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи дослідження просторової економіки (назва розділу)
Розділ 2	Методи просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку

(назва розділу)

Розділ 3	Аналіз регіонального розвитку з використанням методів просторової економіки
-----------------	---

(назва розділу)

Об'єкт дослідження:	просторова економіка
Предмет дослідження:	використання методів і моделей просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку. Вплив просторової економіки на стратегічне планування в громадах
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	дослідити методи і моделі просторової економіки та їх використання в аналітиці регіонального розвитку

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Ознайомитись з ключовими концепціями та теоріями просторової економіки, такими як теорія розміщення, агломераційні економіки, нова економічна географія та теорія регіонального зростання. Проаналізувати роль цих концепцій у формуванні регіонального розвитку та вплив на економічне зростання та розвиток у конкретних географічних регіонах. Дослідити фактори, які впливають на економічну діяльність у фізичному просторі, такі як географічні особливості регіону, транспортні та комунікаційні мережі.
У розділі 2	Провести аналіз регіонального розвитку з використанням просторової економіки для стратегічного планування. Розробити ключові показники ефективності Визначити стратегічні цілі та завдання організації. Визначити критичні фактори успіху, які є важливими для досягнення цих цілей.
У розділі 3	Зібрати та інтегрувати різні типи даних, таких як демографічні, економічні, екологічні, логістичні та інші фактори, що впливають на регіон. Провести просторовий аналіз даних залежно від їх місцезнаходження Створити моделі та прогнозувати вплив політик на регіон у майбутньому. Визначити вплив економічних факторів на регіональний розвиток з використанням моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 55 сторінок, 4 таблиць, список використаних джерел з 15 найменувань.

«Методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку»

(назва кваліфікаційної бакалаврської роботи)

Об'єктом дослідження є просторова економіка.

Предметом дослідження є використання методів і моделей просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку. Вплив просторової економіки на стратегічне планування в громадах.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – дослідити методи і моделі просторової економіки та їх використання в аналітиці регіонального розвитку.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*: дослідження методів та моделей просторової економіки відносно регіонального розвитку, спрямовані на розв'язання важливих завдань, таких як оцінка ефективності регіональних політик, прогнозування розвитку регіонів і визначення впливу економічних факторів на регіональний та сталий розвиток в цілому.

Практичне значення отриманих результатів. аналіз літературних джерел та наукових праць, збір та аналіз статистичних даних, розробка стратегій та політик регіонального розвитку, співпраця з неурядовими організаціями.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2022-2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: просторова економіка, аналітика, регіональний розвиток, методи, моделі, показники ефективності, прогнозування.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача навчально-наукового інституту /факультету
освітньо-професійної програми « Економічна аналітика»

Синицького Олександра Владиславовича

(прізвище, ініціали)

на тему **«Методи і моделі просторової економіки в аналітиці**
регіонального розвитку»

(назва теми)

1. Актуальність теми. Тема бакалаврської роботи "Методи та моделі просторової економіки в аналізі регіонального розвитку" є надзвичайно актуальною в сучасному світі, що швидко змінюється. Оскільки громади прагнуть до сталого розвитку та ефективного стратегічного планування, розуміння впливу просторової економіки набуває вирішального значення. Дипломна робота досліджує цю тему всебічно, підкреслюючи важливість просторової економіки в регіональному розвитку та її вплив на стратегічне планування. Враховуючи зростаючу увагу до регіонального зростання та розвитку, тема має значну актуальність як в академічній, так і в практичній сферах.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи. Бакалаврська робота демонструє кілька позитивних рис, які заслуговують на визнання. По-перше, автор демонструє глибоке розуміння теоретичних основ дослідження просторової економіки. Всебічне дослідження концепцій та принципів просторової економіки, а також її застосування в аналізі регіонального розвитку свідчить про глибоке розуміння автором предмету дослідження. Крім того, включення різних методів і моделей, що використовуються в просторовій економіці, збагачує дипломну роботу і дозволяє отримати цілісну картину.

3. Наявність самостійних розробок автора. Бакалаврська робота демонструє незалежні розробки автора в галузі просторової економіки. Завдяки широкому огляду літературних джерел та наукових праць, автор ефективно включає існуючі знання в аналіз. Крім того, розробка стратегій і політик регіонального розвитку, а також співпраця з неурядовими організаціями демонструє проактивний підхід автора та його практичну залученість. Ці незалежні зусилля відображають ініціативу автора та його прагнення поглибити розуміння просторової економіки та її впливу на регіональний розвиток.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Теоретичні висновки, зроблені в дипломній роботі, роблять значний внесок в існуючі знання про просторову економіку та її застосування в регіональному розвитку. Студент ефективно встановлює актуальність просторової економіки

в стратегічному плануванні та підкреслює її значення як інструменту оцінки ефективності регіональної політики. Крім того, практичні рекомендації, надані в дисертації, пропонують цінну інформацію для політиків і практиків, які займаються регіональним розвитком. Включення таких методів, як географічні інформаційні системи, моделі прогнозування та лінійні регресійні моделі, ще більше підвищує практичну застосовність дисертації.

5. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Таким чином кваліфікаційна бакалаврська робота Синицького Олександра Владиславовича на тему «Методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку» є добре структурованою, комплексною та актуальною, відповідає вимогам випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавр зі спеціальності 051 «Економіка», і може бути допущена до захисту перед ЕК з оцінкою «дуже добре».

Науковий керівник доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

Кириленко В. І.

(прізвище, ініціали)

06.06.2023 р.

ЗМІСТ:

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	10
1.1. Сутність та принципи просторової економіки	12
1.2. Особливості використання теорії просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В АНАЛІТИЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	20
2.1. Важливість просторової економіки для стратегічного планування	21
2.2. Розробка ключових показників ефективності	23
2.3. Моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку.	38
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	43
3.1. Оцінювання ефективності регіональних політик з використанням методу географічних інформаційних систем	43
3.2. Прогнозування розвитку регіонів з використанням моделей просторової економіки	51
3.3. Визначення впливу економічних факторів на регіональний розвиток з використанням моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності	54
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

У сучасному світі просторова економіка стає все більш важливою галуззю досліджень, особливо в контексті аналізу регіонального розвитку. Проблеми та виклики, пов'язані з розподілом ресурсів, інфраструктурою, торгівлею та інноваціями, вимагають нових підходів і методів для ефективного стратегічного планування та прийняття рішень. Методи і моделі просторової економіки стають потужним інструментарієм для аналізу і прогнозування регіонального розвитку.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що розвиток регіонів є однією з ключових складових стабільного економічного зростання та соціального добробуту. Україна, як країна з різноманітними регіонами, потребує комплексного дослідження просторової економіки для розуміння факторів, що впливають на регіональний розвиток та розроблення ефективних політик.

Аналіз останніх досліджень в галузі просторової економіки свідчить про значний науковий внесок учених і практиків у вирішення проблем регіонального розвитку. Проте існують певні не вирішені аспекти, які потребують подальшого вивчення та дослідження.

Метою даної роботи є дослідження методів і моделей просторової економіки в контексті регіонального розвитку та вирішення важливих завдань, що пов'язані з оцінюванням ефективності регіональних політик, прогнозуванням розвитку регіонів та визначенням впливу економічних факторів на регіональний розвиток та сталий розвиток в цілому.

Об'єктом дослідження є процеси та явища формування і розвитку просторової економіки в контексті регіонального розвитку.

Предметом дослідження є методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку.

Методи дослідження: методологічною базою в рамках даної кваліфікаційної роботи слугує сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Аналіз літературних джерел: вивчення наукових праць, статей, книг та інших джерел, що стосуються проблеми регіонального розвитку та методів просторової економіки.

Емпіричні методи: збір та аналіз статистичних даних про регіональну економіку, включаючи дані про виробництво, зайнятість, інфраструктуру, торгівлю та інші показники розвитку регіонів.

Моделювання: застосування різних моделей просторової економіки для аналізу та прогнозування регіонального розвитку, а саме: моделі розподілу ресурсів, моделі міграції, моделі транспортних потоків тощо.

Географічний аналіз: використання географічних інформаційних систем для вивчення просторових взаємозв'язків та аналізу розподілу економічних явищ у регіонах.

Теоретична значущість роботи полягає у розкритті теоретичних підходів до аналізу регіонального розвитку з використанням методів просторової економіки. Результати дослідження можуть сприяти розвитку наукових концепцій та теорій у цій галузі.

Методична значущість полягає в розробці та застосуванні методів просторової економіки для аналізу регіонального розвитку. Отримані результати можуть бути використані як підґрунтя для розробки ефективних стратегій та політик регіонального розвитку, спрямованих на забезпечення стійкого економічного зростання та покращення якості життя населення в регіонах.

Практична значущість виявляється у можливості застосування отриманих результатів для прийняття управлінських рішень та розробки конкретних програм і проектів регіонального розвитку. Аналіз та моделювання регіональної економіки з використанням методів просторової економіки допомагають виявити основні фактори, що впливають на регіональний розвиток, і розробити ефективні заходи для підтримки та стимулювання економічного зростання в конкретних регіонах.

Таким чином, дане дослідження з методів і моделей просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку має і теоретичне, і методичне, і практичне значення, сприяючи розвитку наукових підходів, вдосконаленню методології аналізу та прогнозування регіонального розвитку, а також надаючи практичні рекомендації для управління регіональним розвитком з метою досягнення стійкого економічного зростання та покращення якості життя в регіонах.

Інформаційна база дослідження: академічні статті та дослідження, законодавчі акти, офіційні статистичні дані.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вивчення просторової економіки - це галузь економіки, яка досліджує розміщення, розподіл і взаємодію економічної діяльності у фізичному просторі. Вона займається тим, як на економічну діяльність, таку як виробництво, споживання та обмін, впливають географічні особливості регіону, а також транспортні та комунікаційні мережі.

Теоретичні засади дослідження просторової економіки в аналізі регіонального розвитку є важливими для розуміння факторів, які впливають на економічне зростання та розвиток у конкретних географічних регіонах. Деякі з ключових концепцій і теорій, що лежать в основі вивчення просторової економіки, включають:

Теорію розміщення. Теорія розміщення намагається пояснити, чому економічна діяльність зосереджена в певних районах і чому деякі регіони є більш привабливими для бізнесу, ніж інші. Вона враховує такі фактори як транспортні витрати, наявність робочої сили та доступ до ресурсів.

Агломераційні економіки. Агломераційна економіка стосується переваг, які виникають внаслідок концентрації економічної діяльності в певному місці. Ці переваги можуть включати нижчі транспортні витрати, доступ до більшої кількості робочої сили та поширення знань.

Нову економічну географію. Нова економічна географія - це галузь просторової економіки, яка зосереджується на ролі транспортних витрат та агломераційних ефектів у формуванні розміщення економічної діяльності. Вона намагається пояснити, чому деякі регіони стають більш процвітаючими, ніж інші, і як можуть виникати регіональні відмінності в економічному розвитку.

Теорію регіонального зростання. Теорія регіонального зростання намагається пояснити, чому в одних регіонах економічне зростання відбувається швидше, ніж в інших. Вона враховує такі фактори, як інновації, інвестиції в людський капітал та якість інституцій.

Дослідження просторової економіки забезпечує теоретичну основу для розуміння рушійних сил регіонального розвитку. Аналізуючи розташування, розподіл та взаємодію економічної діяльності, можна визначити фактори, які сприяють економічному зростанню та розвитку в конкретних географічних регіонах. Ці знання можуть допомогти політикам розробити ефективні стратегії для сприяння економічному розвитку та зменшення регіональних диспропорцій.

1.1. Сутність та принципи просторової економіки

Просторова економіка вивчає економічні відносини, які виникають між різними регіонами, територіями та місцевостями, враховуючи географічні, демографічні, соціальні та культурні аспекти. Вона досліджує як різні регіони взаємодіють між собою в економічному вимірі та як це впливає на розподіл ресурсів, економічний розвиток, конкурентоспроможність та сталість розвитку регіонів.

Сутність просторової економіки полягає в аналізі взаємодії між регіонами та вивченні різних факторів, що впливають на економічні процеси на рівні місцевості. Просторова економіка враховує географічні особливості регіонів, такі як їх місце розташування, рельєф, клімат, доступність до ринків та ресурсів, демографічні та соціальні чинники. Вона також досліджує різні аспекти регіональної економіки, такі як регіональні ринки, регіональні господарські зони, регіональні класи та інші.

Важливим в теорії просторової економіки є розуміння принципів її дослідження.

Принцип місцевості. Врахування особливостей місцевості в економічних аналізах та розробленні економічних політик. Цей принцип вказує на те, що регіони мають свої власні унікальні риси, такі як розташування, ресурси, інфраструктура, населення та інші фактори, які впливають на їх економічний

розвиток. Врахування цих особливостей уможливорює розробку більш точних та ефективних стратегій регіонального розвитку.

Принцип взаємодії. Аналіз взаємодії між регіонами та їх вплив на економічні процеси. Цей принцип вказує на те, що регіони взаємодіють між собою на різних рівнях, таких як торгівля, інвестиції, міграція населення та інші види економічної взаємодії. Вивчення цих взаємодій допомагає розуміти, як зміни в одному регіоні можуть вплинути на інші регіони та на економіку в цілому.

Принцип розподілу ресурсів. Дослідження розподілу різних видів ресурсів між регіонами та їх вплив на економічний розвиток. Цей принцип вказує на те, що регіони мають різний доступ до різних видів ресурсів, таких як природні ресурси, людський капітал, фінансові ресурси та інші. Вивчення розподілу цих ресурсів дає можливість розуміти, як це впливає на рівень розвитку регіонів та на їхню конкурентоспроможність.

Принцип конкуренції. Вивчення конкуренції між регіонами та її вплив на економічні процеси. Цей принцип вказує на те, що регіони конкурують між собою за ресурси, ринки, інвестиції та інші економічні можливості. Вивчення конкуренції між регіонами допомагає розуміти, як це впливає на економічні рішення та стратегії регіонального розвитку, а також на формування конкурентоспроможних переваг регіонів.

Принцип інновацій. Дослідження ролі інновацій у просторовій економіці. Інновації включають в себе впровадження нових технологій, продуктів, процесів та ідей, що можуть вплинути на економічний розвиток регіонів. Цей принцип вказує на те, що регіони мають розвивати інновації, як один з ключових факторів стимулювання економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Принцип сталого розвитку. Врахування аспектів сталого розвитку у просторовій економіці. Цей принцип вказує на те, що регіональний розвиток має бути здійснений з урахуванням екологічних, соціальних та економічних аспектів сталого розвитку. Вивчення цього принципу допомагає забезпечити

баланс між економічним розвитком регіонів та охороною навколишнього середовища.

Принцип геопросторового аналізу. Застосування географічних методів та підходів у дослідженнях просторової економіки. Цей принцип вказує на те, що вивчення просторової економіки передбачає використання географічних даних, картографічних методів, геоінформаційних систем та інших географічних підходів для аналізу регіональних економічних процесів та їх взаємодії з просторовим середовищем. Геопросторовий аналіз дає змогу враховувати географічні особливості регіонів, такі як їх місцезположення, рельєф, клімат, наявність ресурсів тощо, що може впливати на економічні процеси.

Принцип інтердисциплінарності. Використання комплексного підходу та поєднання різних наукових дисциплін у вивченні просторової економіки. Цей принцип вказує на те, що вивчення просторової економіки вимагає використання знань з різних наукових галузей, таких як економіка, географія, соціологія, статистика, екологія та інші. Використання міждисциплінарного підходу дає можливість отримати більш комплексний і глибокий аналіз регіональних економічних процесів.

Принцип практичної застосовуваності. Орієнтація на розробку реальних рекомендацій та стратегій регіонального розвитку на основі результатів досліджень просторової економіки. Цей принцип вказує на те, що дослідження просторової економіки має бути спрямоване на отримання практичних результатів, які можуть бути використані в реальній практиці регіонального розвитку. Це може включати розробку рекомендацій щодо оптимального розподілу ресурсів, планування регіональних інфраструктурних проектів, впровадження інноваційних стратегій розвитку та ін.

Принцип динамічності. Врахування змін у часі та динаміки регіональних економічних процесів. Цей принцип вказує на те, що просторова економіка має враховувати змінність економічних процесів у часі. Регіональні економіки постійно зазнають змін в економічних, соціальних, технологічних та інших

аспектах, і вивчення цих змін є важливою складовою просторової економіки. Врахування динаміки уможлиблює розробляти більш ефективні рекомендації та стратегії регіонального розвитку, забезпечувати сталість та стійкість регіональних економік у змінних умовах.

Принцип узгодженості. Забезпечення взаємодії між різними рівнями управління та структурами регіонального розвитку. Цей принцип вказує на те, що вивчення просторової економіки має враховувати взаємодію між різними рівнями управління, такими як національний, регіональний та місцевий рівні, а також структурами регіонального розвитку, такими як регіональні влади, бізнес-структури, громадські організації тощо. Врахування цього принципу уможлиблює розробляти реалістичні стратегії регіонального розвитку, забезпечувати узгодженість між різними зацікавленими сторонами та ефективність реалізації регіональних розвиткових заходів.

Принцип сталого розвитку. Принцип сталого розвитку передбачає забезпечення балансу між економічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічними аспектами регіонального розвитку. Врахування цього принципу уможлиблює забезпечувати довгострокову стійкість та збалансований розвиток регіонів, забезпечувати збереження природних ресурсів та довкілля, а також задовольняти потреби сучасного покоління без втрати можливостей майбутніх поколінь.

Ці принципи складають основу сутності та принципів просторової економіки. Вони допомагають враховувати взаємодію між економіко-географічними об'єктами та процесами, вивчати різноманітні аспекти регіонального розвитку та розробляти ефективні стратегії регіонального розвитку з урахуванням економічної ефективності, соціальної справедливості, сталого розвитку та інших аспектів. Врахування цих принципів уможлиблює розуміти складні взаємозв'язки між економіко-географічними факторами та використовувати ці знання для розробки ефективних регіональних розвиткових стратегій, політик та програм.

1.2. Особливості використання теорії просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку

Просторова економіка, також відома як регіональна економіка, є галуззю економіки, яка зосереджується на просторовому розподілі економічної діяльності та її наслідках для регіонального розвитку. Вона вивчає взаємодію між економічними силами та просторовими структурами, а також те, як вони формують моделі регіонального розвитку. У цьому розділі розглянемо особливості використання просторової економіки в аналізі регіонального розвитку, виділивши ключові теоретичні концепції та підходи, які мають відношення до цієї сфери дослідження.

Просторова взаємодія та мобільність. Одним із фундаментальних понять просторової економіки є просторова взаємодія, яка стосується переміщення товарів, послуг, людей та капіталу у просторі. На просторову взаємодію впливають різні фактори, такі як транспортні витрати, відстань та доступність. Розуміння просторової взаємодії має вирішальне значення для аналізу регіонального розвитку, оскільки воно допомагає пояснити моделі торгівлі, міграції та інвестицій між регіонами. Мобільність як людей, так і товарів відіграє вирішальну роль у формуванні просторової структури економіки та впливає на результати регіонального розвитку.

Теорія розміщення. Теорія розміщення є ще однією важливою концепцією просторової економіки, яка намагається пояснити, чому економічна діяльність розміщується саме там, де вона є. На рішення про розміщення впливають такі фактори, як транспортні витрати, ринки праці, природні ресурси та доступ до ринку. Розуміння рішень щодо розміщення є важливим для розуміння моделей регіонального розвитку, оскільки допомагає пояснити, чому певні регіони стають економічними центрами, а інші відстають від них. Теорія розміщення дає уявлення про просторовий розподіл економічної діяльності та її вплив на регіональний розвиток.

Теорія агломерації та кластерів. Агломерація та теорія кластерів є ключовими поняттями просторової економіки, які фокусуються на просторовій концентрації економічної діяльності. Агломерація – це зосередження видів економічної діяльності в певних місцях, що призводить до утворення економічних агломерацій або кластерів. Кластери – це географічна концентрація взаємопов'язаних компаній, постачальників та установ у певній галузі чи секторі. Теорія агломерації та кластерів підкреслює переваги просторової близькості, поширення знань та економії від масштабу, які виникають в результаті агломерацій, а також те, як вони можуть впливати на динаміку регіонального розвитку.

Просторове планування та політика. Просторове планування та політика мають вирішальне значення для аналізу регіонального розвитку. Просторове планування передбачає розподіл землі та ресурсів у просторі для досягнення конкретних цілей, таких як економічне зростання, соціальна справедливість та екологічна стійкість. Просторова політика – це заходи, що здійснюються урядами та іншими зацікавленими сторонами з метою впливу на просторовий розподіл економічної діяльності та сприяння регіональному розвитку. Просторове планування та політика можуть формувати моделі регіонального розвитку за допомогою різних інструментів, таких як правила зонування, інвестиції в інфраструктуру та стимули для регіонального розвитку.

Регіональні інноваційні системи. Регіональні інноваційні системи – це мережі суб'єктів, інституцій та процесів, які сприяють інноваціям та створенню знань на регіональному рівні. Вони мають вирішальне значення для регіонального розвитку, оскільки дають можливість регіонам використовувати свій потенціал знань та інновацій і сприяють економічному зростанню. Регіональні інноваційні системи підкреслюють важливість місцевого інноваційного потенціалу, мереж співпраці та поширення знань для результатів регіонального розвитку.

Багаторівневе управління та просторовий розвиток. Багаторівневе управління - це концепція, яка визнає важливість координації та співпраці між

різними рівнями влади та зацікавленими сторонами у просторовому розвитку. Територіальний розвиток означає скоординоване планування та реалізацію політики на різних просторових рівнях, таких як місцевий, регіональний, національний та наднаціональний. Багаторівневе управління та просторовий розвиток підкреслюють необхідність інтегрованих та скоординованих підходів до регіонального розвитку, які враховують складну взаємодію суб'єктів та політик на різних просторових рівнях.

Загалом, просторова економіка пропонує унікальну перспективу для аналізу регіонального розвитку, розглядаючи просторовий вимір економічної діяльності та її вплив на регіональні результати. Розуміння особливостей просторової економіки, таких як просторова взаємодія, теорія розміщення, теорія агломерації та кластерів, просторове планування та політика, регіональні інноваційні системи та багаторівневе управління є важливим для всебічного аналізу динаміки регіонального розвитку. Ці теоретичні концепції дають уявлення про те, як просторові чинники впливають на моделі регіонального розвитку і як політичні заходи можуть формувати просторові структури та економічну діяльність у регіонах.

Просторова економіка підкреслює важливість просторової близькості, мобільності та рішень щодо розташування у формуванні регіонального розвитку. Вона підкреслює роль агломерацій і кластерів у стимулюванні економічного зростання, інновацій та поширення знань на регіональному рівні. Просторове планування та політика відіграють вирішальну роль в управлінні просторовим розподілом економічної діяльності та сприянні збалансованому регіональному розвитку. Регіональні інноваційні системи забезпечують основу для розуміння аспектів регіонального розвитку, що базуються на знаннях, тоді як багаторівневе управління та просторовий розвиток підкреслюють необхідність скоординованих зусиль між різними рівнями влади та зацікавленими сторонами.

Важливо підкреслити, що регіональний розвиток є складним і динамічним процесом, на який впливають різні просторові, економічні,

соціальні та інституційні чинники. Просторова економіка забезпечує корисну лінзу для розуміння просторових аспектів регіонального розвитку і пропонує теоретичні уявлення та практичні підходи для аналізу та керівництва політикою регіонального розвитку. Включаючи просторову економіку в аналіз регіонального розвитку, політики дослідники можуть краще зрозуміти особливості моделей регіонального розвитку та сформулювати ефективну політику, яка враховує просторовий вимір економічної діяльності та її вплив на регіональні результати.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В АНАЛІТИЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Просторова економіка важлива для розуміння глобальних економічних процесів, таких як глобалізація та регіоналізація та для розробки стратегій розвитку регіонів та міст, оскільки допомагає зрозуміти взаємозв'язок між географічним середовищем та економічними можливостями.

Розуміння сутності просторової економіки з необхідністю вимагає конкретизації і окреслення об'єкту і предмету дослідження. З цією метою було зроблено звернення до Департаменту економіки та інвестицій Вінницької міської ради, яка була базою переддипломної практики.

Завданням переддипломної практики була розробка ключових показників ефективності (КПЕ) для моніторингу стратегії розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року (Стратегія 3.0).

Вінницький регіон є одним з найбільш економічно-привабливих в Україні. Це стосується багатьох сфер економіки. Не в останню чергу це досягається завдяки прозорості планування розвитку громади.

З метою забезпечення сталого економічного і соціального розвитку Вінницької міської територіальної громади, врахування та збалансування інтересів мешканців населених пунктів, що увійшли до Вінницької міської територіальної громади та підвищення якості їх життя, враховуючи постанову Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року №695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», рішення Вінницької обласної ради від 21.02.2020 №921 «Про затвердження Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року», керуючись пунктом 22 статті 26, частиною 1 статті 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Вінницька міська рада рішенням від 26.02.2021 року №194 затвердила Стратегію розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року – Стратегію 3.0. [3]

2.1. Важливість просторової економіки для стратегічного планування

Просторова економіка відіграє вирішальну роль в аналізі регіонального розвитку для стратегічного планування.

Просторова економіка може допомогти зрозуміти важливість інфраструктури та транспортних мереж для регіонального розвитку. Доступ до транспортних і комунікаційних мереж може знизити витрати на ведення бізнесу та полегшити доступ компаній до ринків і ресурсів. Розуміння взаємозв'язку між інфраструктурою та економічною діяльністю може допомогти політикам визначити пріоритети інвестицій у транспортні та інші інфраструктурні проекти.

Нарешті, просторова економіка може допомогти визначити потенційні джерела регіональної нерівності та економічних диспропорцій. Аналізуючи розподіл економічної активності та визначаючи відсталі регіони, політики можуть розробити цілеспрямовані заходи для сприяння розвитку та зменшення нерівності.

Таким чином, просторова економіка є цінним інструментом для аналізу регіонального розвитку та стратегічного планування. Надаючи уявлення про просторовий розподіл економічної діяльності та фактори, що на нього впливають, економісти та політики можуть приймати обґрунтовані рішення про те, як сприяти зростанню та розвитку в конкретному регіоні.

Сприяння зростанню та розвитку в конкретному регіоні вимагає комплексного та цілеспрямованого підходу, який враховує унікальні особливості та можливості регіону. Після завершення роботи було окреслено основні частини стратегії розвитку регіону.

Розбудова інфраструктури: інфраструктура відіграє вирішальну роль в економічному розвитку, оскільки вона забезпечує необхідні транспортні та комунікаційні мережі для ефективної роботи бізнесу. Інвестиції в

інфраструктуру, таку як дороги, мости, аеропорти, зв'язок та інтернет, можуть залучити нові підприємства та стимулювати зростання.

Підтримка інновацій та підприємництва: заохочення інновацій та підприємництва може призвести до створення нових підприємств і галузей, що сприятиме економічному зростанню. Такі заходи як податкові пільги, дослідницькі гранти та бізнес-інкубатори, можуть допомогти підтримати підприємців та інноваційний бізнес.

Розвиток кваліфікованої робочої сили: кваліфікована робоча сила має важливе значення для економічного зростання, оскільки підприємствам потрібні працівники з необхідними навичками та знаннями для роботи та розвитку. Розвиток навчальних програм, партнерство з навчальними закладами та залучення талановитих людей до регіону може допомогти розвивати кваліфіковану робочу силу.

Орієнтація на конкретні галузі за географічним чинником: деякі регіони можуть мати унікальні характеристики або переваги, які роблять їх особливо придатними для певних галузей. Виявлення цих галузей і орієнтація на них може допомогти залучити інвестиції та створити нові робочі місця. Наприклад, регіон з багатими природними ресурсами може бути добре пристосований для розвитку сировинної галузі.

Заохочення співпраці та партнерства: співпраця між бізнесом, урядом та іншими організаціями може призвести до більш ефективних та дієвих стратегій економічного розвитку. Заохочення партнерства та співпраці також може допомогти залучити ресурси та досвід.

Сприяння розвитку туризму: туризм може бути значним рушієм економічного зростання, особливо в регіонах з унікальними культурними чи природними пам'ятками. Розвиток туристичної інфраструктури та маркетинг регіону як туристичної дестинації може допомогти залучити відвідувачів і принести дохід.

Загалом, сприяння зростанню та розвитку в конкретному регіоні вимагає скоординованого та цілеспрямованого підходу, який враховує унікальні

характеристики та можливості регіону. Інвестуючи в інфраструктуру, підтримуючи інновації та підприємництво, розвиваючи кваліфіковану робочу силу, орієнтуючись на конкретні галузі, заохочуючи співпрацю та просуваючи туризм, політики та планувальники можуть створити середовище, яке підтримує економічне зростання та розвиток.

2.2. Розробка ключових показників ефективності

Ключові показники ефективності (КПЕ) - це вимірювані величини, які використовуються для визначення успіху або прогресу в плануванні. КПЕ дають змогу оцінити, наскільки виконання плану досягає своїх стратегічних цілей і завдань, вимірюючи критичні фактори успіху, які мають відношення до цих цілей.

Розробка КПЕ включає в себе ряд кроків, зокрема визначення стратегічних цілей і завдань, визначення критичних факторів успіху, які є важливими для досягнення цих цілей, і вибір найбільш релевантних і значущих заходів для відстеження прогресу в досягненні цих цілей. Після того, як КПЕ обрані, вони, як правило, включаються в інформаційні панелі або системи показників, які надають загальне уявлення про прогрес у досягненні цілей і дають можливість швидко визначити сфери, які потребують уваги або вдосконалення.

При розробці КПЕ слід враховувати кілька ключових моментів. По-перше, важливо забезпечити відповідність КПЕ стратегічним цілям і завданням організації або бізнес-підрозділу, а також ключовим факторам успіху в даній галузі або на даному ринку. По-друге, КПЕ мають бути релевантними і значущими для зацікавлених сторін, включаючи співробітників, клієнтів, акціонерів та інших ключових стейкхолдерів. По-третє, КПЕ мають ґрунтуватися на надійних і точних даних, а також бути вимірюваними в часі, щоб забезпечити чітку картину прогресу в досягненні цілей.

Ефективне використання КПЕ може допомогти визначити сфери для вдосконалення, визначити пріоритети ресурсів та інвестицій, а також відстежувати прогрес у досягненні стратегічних цілей і завдань. Однак важливо пам'ятати, що КПЕ не мають використовуватися ізольовано, а радше як частина ширшої системи управління ефективністю, яка включає інші ключові показники та механізми зворотного зв'язку.

Виконання поставленого завдання, описаного у вступі до розділу 2, з необхідністю вимагає звернення до подібних, вже розроблених, програм в інших країнах. Інформацію та готові стратегії було надано Агентством США з міжнародного розвитку «USAID», оскільки саме дане агенство є основним іноземним органом, що співпрацює з Україною в напрямі стратегічного планування. В більшості за приклад було взято країни центральної Європи та Канаду.

Для початку було визначено критерії оцінки та мету розробки КПЕ.

Критеріями оцінки є:

- використання даних показників моніторингу щодо досягнення операційних цілей стратегії;
- якісний аналіз рівня розв'язання проблем розвитку регіону, визначених стратегією;
- якісний аналіз досягнення складників бачення розвитку регіону.

Відповідно до практики країн ЄС здійснюються три види оцінювань:

- попереднє - для оцінки стартової позиції стратегії: яким чином її реалізація може вплинути на стан цільових груп і покращити загальну ситуацію в регіоні?
- проміжне - шукає відповідь на запитання: чи правильно обрано стратегічні та операційні цілі, заходи щодо їх реалізації?
- завершальне - здійснюється по завершенні реалізації стратегії й тому спрямоване на оцінку її довготривалого впливу на стан цільових груп, стійкості її результатів.

У основі будь-якої стратегії регіонального розвитку, згідно з наказом Міністерства розвитку громад та територій України 21 грудня 2022 року № 265, має лежати характеристика порівняльних переваг, викликів та ризиків перспективного розвитку територіальної громади, яка здійснюється на основі оцінки стартових умов місцевого розвитку шляхом SWOT-аналізу.

Складовими SWOT-аналізу є:

сильні сторони – наявні внутрішні позитивні фактори або ресурси територіальної громади, які можуть бути використані для формування конкурентних переваг;

слабкі сторони – наявні внутрішні негативні фактори територіальної громади, які заважають її розвитку та можуть бути визначені як протилежності сильним чи як відсутність деяких сильних сторін;

можливості – позитивні фактори зовнішнього впливу (наявні або найбільш ймовірні), які можна використати для розвитку територіальної громади;

загрози – негативні фактори зовнішнього впливу (наявні або найбільш ймовірні), які перешкоджають розвитку територіальної громади.

На основі SWOT-аналізу виявляються логічні взаємозв'язки між внутрішніми (сильні та слабкі сторони) та зовнішніми (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для розвитку територіальної громади. Визначені взаємозв'язки уможливають сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для формулювання сценаріїв, стратегічних та оперативних цілей розвитку територіальної громади.

У сценарії розвитку формується найбільш ймовірний варіант розвитку територіальної громади на відповідний період. Сценарій має описувати послідовність подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку територіальної громади, що ґрунтується на припущеннях, які стосуються формування комбінацій сильних та слабких сторін, можливостей та загроз.

Необхідною умовою для підготовки сценаріїв є прогнози, побудовані на статистично зафіксованих тенденціях і кількісних показниках, з урахуванням

особливостей функціонування тих секторів і сфер економіки, які є найбільш вагомими для цієї території, та тих, що демонструють тенденцію до прискореного зростання. Це можливо здійснювати на підставі демографічного та економічного прогнозів розвитку територіальної громади, а також шляхом публічного обговорення.

Визначається та опрацьовується декілька варіантів сценаріїв розвитку: інерційний та альтернативні (оптимістичний і песимістичний).

Сценарії формуються у формі опису демографічних, економічних, соціальних та інших важливих характеристик громади у їх динаміці для вибору одного із можливих сценаріїв для подальшого планування.

Інерційний сценарій формується на основі припущень, що протягом тривалого часу вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на стан територіальної громади залишиться незмінним.

Альтернативні сценарії необхідні для подальшого перегляду, корекції та уточнення цілей розвитку (у разі потреби).

Оптимістичний сценарій ґрунтується на припущеннях, що будуть сформовані найсприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які територіальна громада здатна створити самостійно) фактори впливу.

Песимістичний сценарій є результатом критичної оцінки та врахування негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Оцінювання сценаріїв розвитку передбачає аналіз можливих позитивних та негативних впливів застосування кожного з них на різні соціально-демографічні групи заінтересованих сторін.

Здійснення вибору сценарію відбувається на публічному засіданні робочої групи, з представленням напрацювань до проєкту стратегії (результатів соціально-економічного аналізу, опитувань зацікавлених сторін, фокус-груп, прогнозів та можливих сценаріїв розвитку).

Відповідно до обраного сценарію і формулюється стратегічне бачення розвитку територіальної громади.

Розробка ключових показників ефективності для стратегії розвитку територіальної громади вимагає глибокого розуміння цілей і завдань стратегії, а також контексту і ресурсів, якими володіє громада.

Визначення цілей стратегії розвитку громади. Стратегія 3.0 спрямована на покращення економічного розвитку, підвищення якості послуг, що надаються, покращення якості життя та сприяння сталому розвитку.

Сфера дії стратегії. Стратегія 3.0 охоплює місто Вінницю та сусідні території сільських громад, адже одним основних завдань, заданих в стратегії є трансформація міста у міську територіальну громаду, яка має у своєму складі сусідні з Вінницею територіальні громади.

Зацікавлені сторони. Бенефіціарами (вигодонабувачами) цього розвитку будуть усі жителі вінницької громади, оскільки кінцева мета впровадження нових шляхів реалізації – це нова якість життя вінничан, нові можливості для задоволення їхніх потреб і самореалізації

Розробка ключових показників ефективності, які узгоджуються з цілями, заданими в Стратегії 3.0. Відповідно до цілей, були визначені ключові показники ефективності, які можна використовувати для вимірювання прогресу конкретно по кожному пункту.

Ключові показники ефективності:

ЦІЛЬ 1.1. Цифрова трансформація муніципального управління

- Кількість розроблених та впроваджених цифрових рішень для муніципального управління;
- Рівень задоволеності мешканців міста Вінниці якістю муніципального управління, вимірюваний через опитування та зворотний зв'язок;
- Кількість зменшених часових витрат на управління та зменшення витрат на паперову документацію в результаті впровадження цифрових рішень;
- Кількість збільшених доходів міста в результаті покращення ефективності роботи галузей.

ЦІЛЬ 1.2. Сервіси та послуги громадянам

- Кількість нових електронних сервісів та послуг, які були розроблені та введені в експлуатацію;
- Рівень задоволеності громадян міста Вінниці наданими електронними сервісами та послугами, вимірюваний через опитування та зворотний зв'язок;
- Кількість здійснених транзакцій за допомогою електронних сервісів та послуг;
- Кількість використання відкритих даних, які були оприлюднені містом Вінницею та здійснення проектів на їх основі;
- Час, необхідний для надання послуги громадянам з використанням електронних сервісів, порівняно з часом, необхідним для отримання послуги в режимі офлайн.

ЦІЛЬ 1.3. Цифрова участь та поінформованість

- Кількість учасників в електронних петиціях та консультаціях.
- Кількість електронних голосувань та опитувань, проведених урядом міста.
- Кількість відвідувань веб-сайтів та порталів міської влади.
- Час відповіді на запити громадян через електронні канали зв'язку.
- Рівень задоволення громадян якістю та швидкістю відповідей на їх запити.
- Кількість електронних інформаційних ресурсів, які створюються для громадян та бізнесу міста.
- Рівень задоволення громадян якістю та доступністю інформаційних ресурсів міста.

ЦІЛЬ 2.1. Здорова громада

- Кількість пацієнтів, які отримали доступ до високоякісної медичної допомоги в закладах первинної ланки.
- Рівень задоволеності пацієнтів медичним обслуговуванням у закладах первинної ланки.
- Кількість пацієнтів, які звернулися за медичною допомогою в заклади первинної ланки, але були направлені до високоспеціалізованих закладів.

- Кількість програм, розроблених для профілактики і ранньої діагностики захворювань, а також для формування відповідального ставлення громадян до власного здоров'я.

- Рівень ефективності роботи комунальних закладів, що надають спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу.

- Кількість пацієнтів, які отримали медичну допомогу від комунальних закладів, що надають спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу.

- Рівень ефективності програм охорони материнства і дитинства, профілактики і лікування найбільш поширених і небезпечних захворювань.

- Рівень інтеграції даних в електронні державні системи Національної служби здоров'я України та приватними закладами охорони здоров'я міста.

ЦІЛЬ 2.2. Якісна та інклюзивна освіта, посилення зв'язку системи освіти з потребами бізнесу

- Взаємодія з бізнесом: кількість укладених угод з бізнесом про співпрацю зі школами та дитячими садками.

- Участь батьків: процент задоволення батьків роботою шкіл та дитячих садків, кількість відвідувань батьківських зборів.

- Підвищення кваліфікації вчителів: процент вчителів, які пройшли курси підвищення кваліфікації, кількість здобутих вчителями сертифікатів.

- Розвиток дуальної освіти: кількість закладів, які запровадили дуальну освіту, кількість учнів, які беруть участь у програмах дуальної освіти.

- Інклюзивна освіта: кількість шкіл та дитячих садків, які забезпечують інклюзивну освіту, процент учнів з особливими потребами, які навчаються разом зі здоровими дітьми.

- Задоволення вчителів: процент задоволення вчителів умовами праці та навчанням, кількість вчителів, які залишаються працювати у школах та дитячих садках на тривалий термін.

- Життєві компетентності: кількість програм та проєктів, спрямованих на формування життєвих компетентностей учнів, кількість учнів, які взяли участь у таких програмах та проєктах.

ЦІЛЬ 2.3. Піклування про дітей та самореалізація молоді

- Кількість програм та проєктів, які сприяють самореалізації дітей та молоді.
- Кількість дітей та молоді, які беруть участь у програмах та проєктах, спрямованих на їхній розвиток та самореалізацію.
- Кількість молодих людей, які отримали роботу або підприємницький досвід завдяки підтримці міста.
- Рівень задоволеності дітей та молоді життям у місті, вимірюваний опитуванням або аналізом соціальних мереж.
- Кількість дітей та молоді, які опинилися без батьківської опіки, що знайшли сім'ю завдяки допомозі міста. (Коефіцієнт)
- Рівень задоволеності молодих батьків послугами та підтримкою, що отримують від міста.
- Кількість дітей та молоді, які долучаються до ухвалення рішень, важливих для життя громади.
- Кількість ініціатив, які були започатковані та реалізовані молоддю, співпрацюючи з містом або місцевими підприємствами.
- Кількість молодих людей, які успішно закінчують навчання в університетах міста та отримують висококваліфіковану роботу в місті.

ЦІЛЬ 2.4. Взаємодія та спільна відповідальність громадянського суспільства та влади

- Ступінь залучення громадян до життя громади та їхню активну роль у створенні сприятливого та інклюзивного середовища.
- Доступність соціальних послуг, наскільки легко громадяни можуть отримати доступ до соціальних послуг та підтримки, включаючи послуги для людей похилого віку, людей з інвалідністю та вразливих верств населення.

- Задоволеність громадян державними послугами, такими як охорона здоров'я, освіта та громадський транспорт. Це може допомогти визначити сфери, які потребують покращення, та гарантувати, що громадяни отримують необхідну підтримку.

- Кількість осіб, які успішно реінтегрувалися в суспільство після перебування у складних життєвих обставинах, таких як бездомність, залежність або ув'язнення.

- Ступінь залучення громадян до процесу прийняття рішень, наприклад, через громадські форуми, опитування та громадські слухання. Це може допомогти забезпечити врахування потреб та думок громадян у процесі формування політики.

ЦІЛЬ 2.5. Відкрита громада

- Кількість міжнародних партнерств та колаборацій, створених містом.
- Рівень участі у міжнародних ініціативах та програмах.
- Рівень задоволеності мешканців та бізнесу муніципальними послугами.
- Обсяг інвестицій, залучених у місто (Рівень довіри інвесторів до економічних перспектив міста та ефективність зусиль міста з просування себе як місця для бізнесу та інновацій).

- Кількість спільних проєктів та ініціатив з іншими містами та громадами.

ЦІЛЬ 3.1. Інвестиції в заклади муніципальної інфраструктури

- Обсяг інвестицій.
- Темпи оновлення інфраструктури.
- Рейтинг якості послуг.
- Співвідношення витрат та ефективності.
- Коефіцієнт завершеності (Вимірює відсоток інфраструктурних проєктів, які були завершені в межах визначених термінів та бюджету. Це може допомогти гарантувати, що проєкти виконуються відповідно до плану, а також виявити будь-які сфери, які потребують вдосконалення з точки зору управління проєктами та їх реалізації).

ЦІЛЬ 3.2. Інвестиції в розвиток об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу та туризму

- Відсоткове збільшення кількості нових підприємств, зареєстрованих у місті протягом наступних 10 років.
- Кількість розпочатих або завершених інфраструктурних проєктів, спрямованих на підтримку розвитку бізнесу та туризму.
- Відсоткове збільшення кількості робочих місць, створених у ключових секторах економіки міста (наприклад, агросектор, ІТ-сектор, туризм) протягом наступних 10 років.
- Збільшення доходів від туристичної діяльності в місті протягом наступних 10 років.
- Зменшення кількості невикористовуваних або недостатньо використовуваних промислових територій у місті протягом наступних 10 років.
- Покращення якості послуг базової інфраструктури, таких як водопостачання, енергопостачання та транспорт.
- Зменшення кількості скарг, пов'язаних з інфраструктурними послугами (наприклад, водопостачання, енергопостачання).
- Збільшення кількості партнерств, створених між місцевою владою та приватним сектором для підтримки розвитку інфраструктури та зростання бізнесу в місті.

ЦІЛЬ 3.3. Забезпечення доступу до якісної питної води

- Відсоток населення, що має доступ до чистої питної води.
- Якість питної води в мережах централізованого водопостачання.
- Зменшення втрат води під час транспортування.
- Збільшення інвестицій у водну інфраструктуру.
- Диверсифікація джерел водопостачання (Кількість альтернативних джерел води, які впроваджуються на додаток до існуючих джерел питної води. Метою є зменшення залежності від одного джерела води та забезпечення стабільного постачання якісної питної води).

ЦІЛЬ 3.4. Централізований збір та очищення стоків

- Покриття населення міста комплексною системою збору та утилізації стоків.
- Зменшення викидів забруднених стоків у водні об'єкти.
- Покриття населення безперебійним забезпеченням водою.
- Збільшення кількості очищених стоків.

ЦІЛЬ 3.5. Вдосконалення системи поводження з побутовими та промисловими відходами, зокрема небезпечними

- Кількість відходів, що підлягають вторинній переробці. (Цей показник дозволить визначити обсяги вторинної переробки відходів та визначити ефективність системи поводження з відходами).
- Кількість небезпечних відходів, що були безпечно утилізовані.
- Кількість сортованих відходів.
- Кількість відходів, що підлягають захороненню.
- Кількість відходів, що підлягають відновленню.

ЦІЛЬ 3.6. Енергозаощадження та відновлювальна енергетика

- Кількість енергоефективних та енергоощадних заходів.
- Кількість встановлених відновлювальних джерел енергії, таких як сонячні батареї, вітрові турбіни тощо.
- Зменшення використання енергії зі зовнішніх джерел за рахунок збільшення виробництва власної енергії.
- Зменшення вартості комунальних послуг для мешканців протягом певного періоду часу за рахунок впровадження енергоефективних та енергоощадних заходів.
- Отримання певного рівня визнання за європейськими стандартами в області енергоефективності та відновлювальної енергетики, наприклад, Європейської Енергетичної Відзнаки.
- Кількість жителів, які отримують доступ до безперебійного та якісного постачання електроенергії.

ЦІЛЬ 3.7. Стала міська мобільність і доступні транспортні послуги

- Кількість пасажирів громадського транспорту (Оптимізація маршрутів).
- Доступність громадського транспорту.
- Інфраструктура для велосипедистів та пішоходів.
- Затори на дорогах.
- Модальна частка сталого транспорту.
- Доступність для людей з інвалідністю та малозабезпечених верств населення.

ЦІЛЬ 4.1. Розвинутий сталий і соціально відповідальний бізнес

- Кількість нових стартапів та компаній, які зареєструвалися в місті.
- Рівень зайнятості в компаніях, які працюють згідно з принципами сталості та соціальної відповідальності.
- Кількість нових продуктів та послуг, які сприяють сталому розвитку та соціальній відповідальності.
- Рівень задоволеності бізнес-спільноти роботою з міською владою.

ЦІЛЬ 4.2. Економічне зростання через інновації

- Кількість стартапів та інноваційних компаній, які зареєструвались в місті.
- Кількість інвестицій, які залучено до інноваційного сектору міста.
- Кількість науково-дослідних розробок, які були впроваджені в агротехнічному секторі міста.
- Кількість нових робочих місць, які були створені в інноваційному секторі міста.
- Рівень задоволення стейкхолдерів (бізнесу, громадськості, науковців тощо) рівнем підтримки та сприяння містом розвитку інноваційного сектору.

ЦІЛЬ 4.3. Перехід до зеленої економіки

- Зменшення викидів парникових газів.
- Збільшення кількості підприємств, що працюють за принципами зеленої економіки.
- Збільшення кількості зелених робочих місць.

- Збільшення кількості відновлюваних джерел енергії.
- Збільшення екологічної свідомості населення.

ЦІЛЬ 5.1. Зелене місто

- Відсоток міської території, вкритої зеленими насадженнями.
- Індекс якості повітря.
- Темпи скорочення відходів.
- Створені зелені робочі місця.
- Поінформованість громадськості про екологічні проблеми.

ЦІЛЬ 5.2. Поліпшений екологічний стан Південного Бугу, малих річок та інших водойм

- Рівень забруднення водних ресурсів.
- Кількість проектів з очищення води, реалізованих у місті.
- Рівень усвідомленості громадою важливості охорони водних ресурсів .
- Кількість співпраці та співробітництва з державою та іншими організаціями для покращення екологічного стану водних ресурсів.

ЦІЛЬ 5.3. Раціональне використання земельних ресурсів

- Площа земельних ділянок, які використовуються відповідно до встановлених правил та рекомендацій щодо сталого землекористування.
- Кількість програм відновлення і збереження якості земельного фонду, що були розроблені та реалізовані на території громади.
- Рівень забруднення ґрунту та водних ресурсів на території громади, який зменшується за рахунок впровадження сталого землекористування.
- Кількість суб'єктів господарської діяльності, які впроваджують практики сталого землекористування.
- Рівень задоволеності жителів громади станом земельних ресурсів та реалізацією програм відновлення та збереження якості земельного фонду.

ЦІЛЬ 5.4. Трансформація простору

- Кількість створених нових якісних і доступних публічних просторів в різних частинах громади (наприклад, у центрі міста та в густонаселених районах, віддалених районах тощо).
- Рівень задоволення мешканців міста якістю та доступністю публічних просторів.
- Кількість прибудинкових територій у кварталах висотної забудови, які були розкриті та перетворені на публічні простори, та їх задіяність мешканцями.
- Рівень координації та співпраці між громадою та сусідніми громадами для узгодження просторового розвитку та взаємодії.
- Кількість промислових територій та окремих просторів, що були ревіталізовані та переосмислені, та їх задіяність у просторовій тканині міста.
- Збільшення рівня ефективної акумуляції ресурсів та розвитку міської інфраструктури (транспортної, соціальної, комунальної тощо).

ЦІЛЬ 5.5. Синхронізоване просторове планування

- Кількість узгоджених документів про просторовий розвиток громади (формальні та неформальні), які фіксують пріоритети розвитку територій.
- Рівень взаємодії та узгодженості просторового планування з державними та регіональними документами, а також з документами сусідніх громад.
- Кількість налагоджених процесів, які сприяють комплексному просторовому плануванню громади (наприклад, система ухвалення рішень та організаційна структура).
- Рівень адаптації інструментів партисипації та впливу громадян на просторовий розвиток громади.
- Рівень взаємодії між м. Вінниця та сусідніми громадами щодо взаємоузгодженого просторового розвитку.

ЦІЛЬ 6.1. Центр міської культури сучасної України

- Кількість культурних заходів, що проводяться в місті щорічно.

- Кількість нових проектів та ініціатив, що розвивають культурне середовище міста.

- Розвиток музейної сфери міста.
- Розвиток культурного туризму.
- Взаємодія між громадськістю та креативним класом міста.

ЦІЛЬ 6.2. Сталий туризм

- Кількість туристів, що відвідали місто протягом року.
- Кількість нових туристичних об'єктів, що відкрилися протягом року.
- Рівень задоволеності туристів відповідно до опитувань та відгуків, що збираються у місті.

- Кількість робочих місць, що створюються у сфері туризму та гостинності у місті.

- Рівень розвитку технологій та інфраструктури для зручного перебування туристів у місті, наприклад, наявність безкоштовного Wi-Fi, інформаційних табло, додатків для мобільних пристроїв тощо.

ЦІЛЬ 6.3. Дієвий маркетинг громади

- Кількість згадок міста у засобах масової інформації.
- Кількість туристів, які обирають Вінницю як місце відпочинку.
- Кількість іноземних туристів, які відвідали місто.
- Кількість запитів на туристичні послуги в місті.
- Кількість підписників на офіційному сайті міста та соціальних мережах.
- Кількість партнерств з іншими містами та туристичними операторами.

Цілі для кожного КПЕ. Після визначення КПЕ, були встановлені реалістичні та досяжні цілі для кожного з показників. Це допоможе забезпечити точне вимірювання прогресу.

Система моніторингу прогресу. Далі потрібно розробити систему моніторингу прогресу за кожним КПЕ. Це буде включати регулярне звітування, збір та аналіз даних.

Перегляд та коригування КПЕ. Потрібно регулярно переглядати КПЕ, щоб переконатися, що вони відповідають цілям стратегії розвитку громади та

за потреби вносити корективи, щоб забезпечити точне вимірювання прогресу та реалізацію стратегії в потрібному напрямі.

2.3. Моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку.

Моделі просторової економіки широко використовуються в аналізі регіонального розвитку, щоб допомогти зрозуміти, як економічна діяльність розподілена між різними регіонами і як цей розподіл впливає на регіональне зростання і розвиток. Ці моделі використовують дані про розміщення економічної діяльності, транспортні мережі, робочу силу та інші відповідні фактори для імітації поведінки економічних агентів, таких як фірми та домогосподарства, в різних місцях.

Однією з поширених моделей просторової економіки, що використовується в аналізі регіонального розвитку, є модель Нової економічної географії (НЕГ). Ця модель фокусується на взаємодії між фірмами та працівниками в різних регіонах і на тому, як ця взаємодія впливає на просторовий розподіл економічної активності. Модель НЕГ припускає, що фірми обирають регіони, де вони можуть отримати доступ до великої кількості кваліфікованої робочої сили та ринку збуту своєї продукції, в той час як працівники обирають регіони з хорошими можливостями для працевлаштування та зручностями.

Ця модель просторової економіки допомагає пояснити, як розташування економічної діяльності впливає на регіональне зростання та розвиток. Модель НЕГ базується на припущенні, що агломераційна економіка, або переваги, які фірми отримують від розташування близько одна до одної, є важливим фактором, що стимулює економічну активність у різних регіонах.

У моделі НЕГ фірми обирають регіони, де вони можуть отримати доступ до великої кількості кваліфікованої робочої сили та ринку збуту своєї продукції, тоді як працівники обирають регіони з хорошими можливостями

для працевлаштування та зручностями. Коли фірми кластеризуються в певних регіонах, вони створюють петлю позитивного зворотного зв'язку, що призводить до ще більшої кластеризації економічної діяльності в цих регіонах. Така кластеризація призводить до формування економічних центрів або "ядер", які оточені менш розвиненими "периферійними" регіонами.

Модель НЕГ також враховує роль транспортних витрат у формуванні просторового розподілу економічної активності. Високі транспортні витрати роблять більш дорогим для фірм переміщення товарів і послуг на великі відстані, що призводить до більш розосередженої структури економічної активності. І навпаки, низькі транспортні витрати полегшують компаніям доступ до ринків і ресурсів на великі відстані, що призводить до більш концентрованої структури економічної активності.

Одним з ключових внесків моделі НЕГ є її здатність пояснити збереження регіональних відмінностей в економічному зростанні та розвитку. Згідно з моделлю, якщо регіон стає ядром або периферією, він має тенденцію залишатися в цій позиції з часом, навіть якщо відбуваються зміни в основних економічних і демографічних факторах. Це пояснюється тим, що переваги агломераційної економіки мають тенденцію до зміцнення існуючих моделей економічної діяльності, що ускладнює для периферійних регіонів наздогнати ядро.

Загалом, модель НЕГ є корисною основою для розуміння складної взаємодії між економічною активністю, транспортними витратами та регіональним розвитком. Вона використовується для пояснення широкого спектру явищ, від зростання міст до просторового розподілу виробництва та послуг.

Іншою важливою моделлю просторової економіки, яка використовується в аналізі регіонального розвитку, є модель просторової обчислюваної загальної рівноваги (SCGE). Ця модель враховує взаємозалежність між різними секторами економіки в регіоні і те, як зміни в одному секторі можуть вплинути на інші. Модель SCGE корисна для аналізу впливу різних політик на

регіональне економічне зростання, наприклад, зміни податкових ставок або інвестицій в інфраструктуру.

Ця модель просторової економіки допомагає проаналізувати вплив різних політик на регіональне економічне зростання. Модель SCGE базується на моделі обчислюваної загальної рівноваги (CGE), яка є макроекономічною моделлю, що описує взаємодію між різними економічними секторами та агентами в економіці.

Модель SCGE ґрунтується на моделі CGE шляхом включення просторової інформації про розташування економічної діяльності та транспортних мереж. Модель враховує взаємозалежність між різними регіонами та секторами економіки, а також те, як зміни в одному регіоні чи секторі можуть вплинути на інші.

У моделі SCGE економіка поділена на різні регіони, кожен з яких має власний набір видів економічної діяльності та транспортне сполучення з іншими регіонами. Модель включає дані про структуру виробництва, споживання і торгівлі в різних регіонах і секторах, а також інформацію про вартість і час транспортування товарів і послуг між регіонами.

Модель SCGE можна використовувати для моделювання впливу різних політик на регіональне економічне зростання та розвиток. Наприклад, модель може бути використана для аналізу впливу змін у податкових ставках, інвестицій в інфраструктуру або змін у торговельній політиці на різні регіони економіки. Модель також може бути використана для вивчення розподільчих ефектів політики на різні групи в регіоні, такі як домогосподарства з низьким рівнем доходу або малий бізнес.

Однією з ключових переваг моделі SCGE є її здатність відображати динамічний зворотний вплив політики на економіку в часі. Наприклад, політика, яка збільшує інвестиції в транспортну інфраструктуру, може спочатку підвищити вартість товарів і послуг, але з часом може призвести до зниження транспортних витрат і зростання економічної активності.

Загалом, модель SCGE є потужним інструментом для політиків та аналітиків, який допомагає зрозуміти складні взаємодії між різними регіонами та секторами економіки, а також проаналізувати вплив різних політик на регіональне економічне зростання та розвиток.

Інші моделі просторової економіки, що використовуються в аналізі регіонального розвитку, включають модель гравітації, яка описує рух товарів і людей між регіонами залежно від відстані між ними та інших факторів, і модель коефіцієнта розташування (LQ), яка порівнює концентрацію економічної активності в регіоні з середнім показником по країні.

Модель коефіцієнта розташування (Location Quotient, LQ) - це модель просторової економіки, яка допомагає порівняти концентрацію економічної активності в регіоні з середнім показником по країні. Модель LQ - це простий, але потужний інструмент, який дає змогу швидко і легко визначити галузі, які найбільш сконцентровані в регіоні, а отже, з найбільшою ймовірністю сприятимуть економічному зростанню і розвитку в цьому регіоні.

Модель LQ базується на припущенні, що деякі галузі більш сконцентровані в певних регіонах, ніж інші. Наприклад, індустрія розваг більше зосереджена в Голлівуді, штат Каліфорнія, ніж в інших регіонах країни. Аналогічно, енергетична галузь більше зосереджена в Х'юстоні, штат Техас, ніж в інших регіонах країни.

Щоб розрахувати LQ для певної галузі в регіоні, загальна кількість робочих місць у цій галузі в регіоні ділиться на загальну кількість робочих місць у всіх галузях регіону. Потім це співвідношення порівнюється з середнім показником по країні для тієї ж галузі. Якщо коефіцієнт більше одиниці, це означає, що галузь є більш сконцентрованою в регіоні, ніж в країні в цілому, а якщо менше одиниці, це означає, що галузь є менш сконцентрованою в регіоні, ніж в країні в цілому. Наприклад, якщо LQ для індустрії розваг у Голлівуді дорівнює 4, це означає, що в індустрії розваг у Голлівуді зайнято в чотири рази більше працівників, ніж можна було б очікувати, виходячи з середнього показника по країні для тієї ж галузі.

Модель LQ корисна для визначення галузей, які є найбільш важливими для економіки регіону, і для цілеспрямованої політики підтримки цих галузей. Наприклад, регіон з високим значенням LQ для біотехнологічної галузі може захотіти інвестувати в дослідження і розробки або створити стимули для залучення біотехнологічних компаній в регіон.

Загалом, модель LQ забезпечує корисну основу для розуміння концентрації економічної активності в різних регіонах і може допомогти політикам та аналітикам визначити галузі, які є найбільш важливими для економічного зростання та розвитку регіону.

Загалом, моделі просторової економіки є потужними інструментами для аналізу регіонального розвитку і можуть надати важливу інформацію про фактори, що визначають економічне зростання та розвиток у різних регіонах.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Більш комплексне розуміння взаємозв'язків в просторовій економіці вимагає дослідження не тільки регіонального, але і загальнонаціонального рівня.

Даний розділ передбачає вивчення просторового розподілу економічної діяльності та розуміння факторів, які сприяють регіональному зростанню та диспропорціям.

Після розпаду Радянського Союзу, Україні довелося перебудовувати ланцюги виробництва. Оскільки раніше більшість великих виробництв на території України були залежні від сировини чи компонентів з інших регіонів.

Під впливом ринку, склалося так, що деякі виробництва та навіть цілі галузі припинили свою роботу через недоцільно дорогу собівартість виробництва. Це не можна оцінювати як позитивне чи негативне явище. Це явище, яке впливає з ринкових відносин (у даному випадку між країнами).

Далі у розділі аналізується як за допомогою методів просторової економіки можна аналізувати та оцінювати регіональні політики.

3.1. Оцінювання ефективності регіональних політик з використанням методу географічних інформаційних систем

Оцінювання ефективності регіональних політик з використанням методу географічних інформаційних систем (ГІС) може бути корисним інструментом для аналізу та оцінки впливу політик на конкретний регіон або територію. ГІС уможливлюють збирати, організовувати, аналізувати та візуалізувати просторові дані, що дозволяє зрозуміти географічний контекст і взаємозв'язки між різними явищами та факторами.

Наведемо кілька способів, які можна застосовувати при оцінюванні ефективності регіональних політик з використанням ГІС:

Збір та інтеграція даних: ГІС можуть бути використані для збору та інтеграції різних типів даних, таких як демографічні, економічні, екологічні, логістичні та інші фактори, що впливають на регіон. Це дає можливість створити повнішу картину регіона та зрозуміти взаємозв'язки між різними аспектами.

Просторовий аналіз: ГІС уможливають проводити різноманітний аналіз даних залежно від їх місцезнаходження. Наприклад, можна визначити просторовий розподіл певного соціального явища або проблеми, використовуючи географічні дані та інструменти аналізу. Це може допомогти виокремити зони з певними потребами або проблемами, що вимагають уваги політиків.

Моделювання та прогнозування: ГІС можуть бути використані для створення моделей та прогнозування впливу політик на регіон у майбутньому. Наприклад, можна створити модель, яка передбачає наслідки зміни використання земель або інфраструктури на екологічний стан регіону. Це допомагає політикам приймати інформовані рішення та розробляти ефективні стратегії.

Візуалізація та комунікація результатів: ГІС надають можливість візуалізувати дані на карті, що допомагає в зрозумінні та комунікації результатів оцінки політик. Візуальне представлення даних може бути корисним інструментом для спілкування зі зацікавленими сторонами та поширення інформації про ефективність політик.

Узагальнюючи, використання методу географічних інформаційних систем в оцінюванні ефективності регіональних політик уможливає отримати більш повну картину про вплив політик на конкретну територію та зробити інформовані рішення щодо розвитку регіону.

Географічна інформаційна система (ГІС) — це комп'ютерна система для збору, зберігання, перевірки та відображення даних, пов'язаних із розташуванням на поверхні Землі. Пов'язуючи, здавалося б, непов'язані дані,

ГІС може допомогти окремим особам і організаціям краще зрозуміти просторові закономірності та взаємозв'язки.

Технологія ГІС є важливою частиною інфраструктури просторових даних, яку Білий дім визначає як «технології, політику, стандарти, людські ресурси та відповідну діяльність, необхідну для отримання, обробки, розповсюдження, використання, підтримки та збереження просторових даних.

ГІС може використовувати будь-яку інформацію, яка включає місцезнаходження. Розташування можна вказати багатьма різними способами, наприклад широту та довготу, адресу чи поштовий індекс.

Багато різних типів інформації можна порівнювати за допомогою ГІС. Система може містити дані про людей, такі як населення, дохід або рівень освіти. Він може містити інформацію про ландшафт, наприклад розташування струмків, різні типи рослинності та різні типи ґрунту. Він може містити інформацію про заводи, ферми та школи, зливові канали, дороги та лінії електропередач.

Завдяки ГІС-технологіям люди можуть порівнювати розташування різних речей і розуміти зв'язок між ними. Наприклад, за допомогою ГІС карта може містити території, які забруднюють навколишнє середовище (наприклад, заводи), і зони, чутливі до забруднення (такі як водно-болотні угіддя та річки). Така карта допоможе людям визначити, де найбільший ризик для водопостачання.

Додатки ГІС включають апаратні системи та системи програмного забезпечення. Ці програми можуть містити дані карт, фотографії, числові дані або дані електронних таблиць.

Картографічні дані вже мають форму карт і можуть містити таку інформацію, як розташування річок, доріг, пагорбів і долин. Картографічні дані можуть також включати дані опитування та картографічну інформацію, які можна безпосередньо імпортувати в ГІС.

Інтерпретація фотографій є важливою частиною ГІС. Інтерпретація фотографій включає в себе аналіз аерофотознімків і оцінку об'єктів, які з'являються.

Числові дані також можна імпортувати в ГІС. Прикладом такого типу інформації є комп'ютерні дані, зібрані супутниками, які показують землекористування – розташування ферм, міст і лісів.

Дистанційне зондування надає ще один інструмент, який можна інтегрувати в ГІС. Дистанційне зондування включає зображення та інші дані, зібрані із супутників, повітряних куль і дронів.

Нарешті, ГІС також може включати дані в табличній або електронній формі, такі як демографічні дані. Демографічні дані можуть варіюватися від віку, доходу та етнічного походження до нещодавніх покупок і вподобань перегляду.

Технологія ГІС дає можливість накладати всі ці різні типи інформації на одну карту, незалежно від їх джерела чи вихідного формату. ГІС використовує місцезнаходження як ключову змінну індексу для зв'язку цих, здавалося б, непов'язаних даних.

Введення інформації в ГІС називається збором даних. Дані, які вже є в цифровій формі, наприклад, більшість таблиць і зображень зроблених супутниками, можна просто завантажити в ГІС. Однак спочатку карти потрібно відсканувати або перевести в цифровий формат.

Два основних типи форматів файлів ГІС — растрові та векторні. Растровий формат — це сітка комірок або пікселів. Растрові формати корисні для зберігання мінливих даних ГІС, таких як рельєф або супутникові зображення. Векторні формати — це багатокутники з точками (так звані вузли) і лініями. Векторні формати корисні для зберігання даних ГІС із чітко визначеними межами, такими як шкільні округи чи вулиці.

Таким чином, за запропонованою методикою було визначено загальний рейтинг інвестиційної привабливості міст (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Загальний рейтинг інвестиційної привабливості міст

Рейтингове місце	Місто	Загальний рейтинг інвестиційної привабливості
1	2	3
Найвища інвестиційна привабливість		
1	Київ	1,5
2–3	Трускавець	5
2–3	Ялта	5
4	Львів	8,5
Висока інвестиційна привабливість		
5	Іллічівськ	12,5
6	Дніпро	13,5
7–8	Чернівці	17
7–8	Харків	17
9	Одеса	18,5
10–11	Ужгород	19
10–11	Полтава	19
1	2	3
12	Судак	21,5
13	Енергодар	23,5
14	Донецьк	24
15–16	Бориспіль	24,5
15–16	Алушта	24,5
17	Миколаїв	25
18	Луцьк	25,5
19	Запоріжжя	26
20	Сімферополь	27
21	Севастополь	29
22	Хмельницький	32
23–24	Чернігів	35,5
23–24	Феодосія	35,5
Середня інвестиційна привабливість		
25	Маріуполь	39
26–27	Івано–Франківськ	39,5
26–27	Стрий	39,5
28–29	Рівне	40
28–29	Житомир	40
30	Вараш	40,5
31	Черкаси	41,5
32	Тернопіль	42
33–34	Херсон	43
33–34	Луганськ	43

35–36	Саки	44
35–36	Павлоград	44
37	Вінниця	44,5
38	Яремча	46
39	Славутич	46,5
40	Кривий Ріг	48,5
41	Червоноград	50
42	Кам'янець– Подільський	51
43	Южне	51,5
44–45	Бровари	52
44–45	Євпаторія	52
46	Кременчук	54
47	Дрогобич	55
48	Суми	59,5
49	Самбір	60
50	Краматорськ	61,5
51	Ковель	62
52	Сєверодонецьк	63,5
53	Южноукраїнськ	64
1	2	3
54	Очаків	65
55	Ірпінь	66,5
56	Коростень	67
57	Кам'янське	68
58	Нікополь	68,5
59	Новомосковськ	69
60	Кропивницький	69,5
61	Красний Лиман	70
62	Борислав	71
63	Авдіївка	72,5
64	Славута	73
65	Умань	75,5
66–67	Біла Церква	77,5
66–67	Слов'янськ	77,5
68	Коломия	80
69	Ізмаїл	80
70	Миргород	81
71	Нова Каховка	81,5
72	Шепетівка	82
73	Калуш	83
74	Нетішин	83,5
75	Хмільник	84,5
76–77	Горішні Плавні	85
76–77	Вознесенськ	85

78–79	Жданівка	86,5
78–79	Лисичанськ	86,5
80	Харцизьк	88
81	Каховка	88,5
82–83	Мукачеве	89,5
82–83	Берегове	89,5
84–85	Світловодськ	90
84–85	Макіївка	90
86	Васильків	92,5
87	Хрестівка	93
88–89	Бердичів	94,5
88–89	Горлівка	94,5
90	Охтирка	95,5
91	Теплодар	96
92	Сміла	97
93–94	Старокостян-тинів	97,5
93–94	Рубіжне	97,5
95	Першотравенськ	98
96–99	Новодністровськ	98,5
1	2	3
96–99	Вільногірськ	98,5
96–99	Новоград–Волинський	98,5
96–99	Козятин	98,5
100	Ладижин	99
101–102	Ясинувата	100
101–102	Бердянськ	100
103	Олександрія	100,5
		Низька інвестиційна привабливість
104	Шахтарськ	101
105–106	Куп'янськ	101,5
105–106	Єнакієве	101,5
107	Керч	103
108	Красноперекопськ	105,5
109	Торез	106,5
110	Володимир–Волинський	107
111	Джанкой	107,5
112	Димитров	108
113–114	Вугледар	109
113–114	Красний Луч	109
115–116	Канів	110,5
115–116	Красноармійськ	110,5
117	Білгород–Дністровський	111

118–119	Нововолинськ	112,5
118–119	Ромни	112,5
120–121	Лубни	113
120–121	Костянтинівка	113
122	Жмеринка	114
123–124	Могилів– Подільський	115
123–124	Знам'янка	115
125	Прилуки	115,5
126–127	Конотоп	116
127	Лозова	116
128	Хуст	117
129–130	Чугуїв	117,5
129–130	Ізюм	117,5
131	Первомайськ (Миколаївської обл.)	118
132–134	Дебальцеве	120
132–134	Артемівськ	120
1	2	3
132–134	Шостка	120
135–136	Алчевськ	121,5
135–136	Золотоноша	121,5
137	Сніжне	122
138	Дружківка	122,5
139	Фастів	124
140	Люботин	126
141–142	Котовськ	126,5
141–142	Ровеньки	126,5
143	Брянка	127
144–145	Тернівка	129,5
144–145	Марганець	129,5
146	Жовті Води	130
147–148	Дубно	131
147–148	Допропілля	131
149–150	Армянськ	131,5
149–150	Орджонікідзе	131,5
151	Первомайський	132
152	Антрацит	134,5
153	Переяслав– Хмельницький	136
154	Ніжин	138
155	Краснодон	138,5
156	Докучаєвськ	139
157	Мелітополь	139,5
158	Болехів	140,5
159	Свердловськ	141,5

160	Березань	143
161	Токмак	143,5
162–163	Селідове	146,5
162–163	Торецьк	146,5
164	Глухів	147
165–166	Острог	149
165–166	Первомайськ Луганської обл.	149
167	Лебедин	151,5
168	Синельникове	153,5
169	Голубівка	161,5
170–171	Багачеве	162
170–171	Кадіївка	162
172	Новгородівка	167
173	Ржищів	170

Тому, завдяки запропонованій методиці, слід зазначити, що інвестиційна привабливість міста визначається виключно рейтинговим показником, який, на думку автора, не дозволяє отримати його кількісну характеристику з урахуванням функціонального планування, інженерного територіальні та екологічні групи факторів впливу.

3.2. Прогнозування розвитку регіонів з використанням моделей просторової економіки

Прогнозування розвитку регіонів з використанням моделей просторової економіки є важливим інструментом для розуміння та передбачення динаміки економічного розвитку на регіональному рівні. Моделі просторової економіки враховують просторові залежності та взаємодії між різними регіонами, що дозволяє враховувати географічні фактори, такі як відстань, транспортні зв'язки, розподіл ресурсів і населення.

Ось деякі основні аспекти та принципи прогнозування розвитку регіонів з використанням моделей просторової економіки:

Дані та вхідні параметри: для побудови моделей просторової економіки потрібні відповідні дані про економіку, населення, інфраструктуру, торгівлю

та інші важливі фактори. Ці дані можуть бути зібрані з офіційних статистичних джерел, досліджень або інших джерел інформації.

Вибір моделі: існує різноманітність моделей просторової економіки, які можуть бути використані для прогнозування розвитку регіонів. Наприклад, модель гравітаційного типу, модель інтервенцій, модель місцевих впливів тощо. Вибір конкретної моделі залежить від конкретних цілей дослідження та доступних даних.

Моделювання просторових залежностей: моделі просторової економіки враховують просторові залежності, що означає, що економічний розвиток одного регіону може впливати на розвиток сусідніх регіонів. Це може бути враховано, наприклад, за допомогою гравітаційних моделей, які враховують відстань та розміри регіонів у прогнозуванні обсягів торгівлі чи міграції людей.

Сценарійний аналіз: прогнозування розвитку регіонів може базуватись на різних сценаріях, які враховують різні можливі умови та фактори впливу. Наприклад, можна розглядати сценарії економічного зростання, демографічних змін, змін в інфраструктурі або політиці. Це дозволяє оцінити вплив різних факторів на розвиток регіонів і визначити найбільш ймовірні сценарії майбутнього.

Валідація та перевірка моделей: після побудови моделі просторової економіки важливо провести валідацію, перевірити її точність та здатність передбачати реальні тенденції та зміни. Це може включати порівняння прогнозів з фактичними даними або іншими незалежними джерелами інформації.

Прогнозування розвитку регіонів з використанням моделей просторової економіки може допомогти ухвалити обґрунтовані рішення щодо економічної політики, інфраструктурних інвестицій та регіонального планування. Врахування просторових аспектів дозволяє краще зрозуміти динаміку та взаємозв'язки між різними регіонами, що сприяє ефективному розвитку та плануванню регіональних стратегій.

Таблиця 3.2

Результати визначення змін в нормативній грошовій оцінці земель населених пунктів за 2020 - 2021 рр. з урахуванням коефіцієнту індексації нормативної грошової оцінки земель, відн. од.

№	Назва населеного пункту	Зміни в нормативній грошовій оцінці земель населених пунктів (Z_n) за 2016 - 2017 рр.
1	Львів	2,406
2	Івано-Франківськ	1,198
3	Одеса	2,032
4	Вінниця	1,549
5	Київ	3,657
6	Дніпро	2,901
7	Луцьк	1,158
8	Харків	2,337
9	Чернігів	1,023
10	Житомир	1,510
11	Тернопіль	1,079
12	Запоріжжя	2,132
13	Рівне	1,417
14	Суми	1,126
15	Миколаїв	1,119
16	Черкаси	1,037
17	Хмельницький	1,036
18	Полтава	1,108
19	Кропивницький	1,171
20	Ужгород	1,723
21	Херсон	1,393
22	Чернівці	1,333

Таблиця 3.3

Рівень інвестиційної привабливості регіональних центрів України

№	Назва населеного пункту	Рівень інвестиційної привабливості (I_{inv}) за 2020 рік
1	2	3
1	Львів	1,601
2	Івано-Франківськ	1,478
3	Одеса	1,459
4	Вінниця	1,428
5	Київ	1,419
6	Дніпро	1,418
7	Луцьк	1,410

8	Харків	1,404
9	Чернігів	1,397
10	Житомир	1,385
11	Тернопіль	1,356
12	Запоріжжя	1,355
13	Рівне	1,343
14	Суми	1,339
15	Миколаїв	1,329
16	Черкаси	1,31
17	Хмельницький	1,289
18	Полтава	1,283
19	Кропивницький	1,283
20	Ужгород	1,274
21	Херсон	1,264
22	Чернівці	1,25

3.3. Визначення впливу економічних факторів на регіональний розвиток з використанням моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності

Визначення впливу економічних факторів на регіональний розвиток з використанням моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності може надати цінні уявлення про статистичні зв'язки між економічними змінними та розвитком регіонів. При використанні просторової лінійної регресії модель ураховує просторову взаємодію та залежність між регіонами.

Запропонуємо кілька кроків, які можуть бути виконані при визначенні впливу економічних факторів на регіональний розвиток з використанням моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності:

Збір даних: зібрати відповідні дані про економічні показники регіонів, такі як валовий внутрішній продукт (ВВП), зайнятість, інвестиції, експорт, імпорт та інші фактори, які вважаєте важливими для аналізу. Також зберіть географічні дані, такі як координати регіонів або їх відстань один від одного.

Побудова моделі: використати лінійну регресію для визначення зв'язків між економічними показниками та регіональним розвитком. При цьому

врахуйте просторову залежність, додавши просторові змінні, такі як просторовий зв'язок або просторові лаги, до моделі. Це допоможе урахувати вплив сусідніх регіонів на розвиток кожного конкретного регіону.

Оцінка моделі: оцінити статистичну значущість та сили зв'язків між економічними факторами та регіональним розвитком за допомогою статистичних методів. Для цього можна використовувати показники, такі як коефіцієнти детермінації (R-квадрат), стандартні помилки регресії та статистичні тестування значущості коефіцієнтів.

Інтерпретація результатів: проаналізувати коефіцієнти регресії, щоб зрозуміти напрям та величину впливу кожного економічного фактора на регіональний розвиток. Також оцініть просторові коефіцієнти, щоб зрозуміти, як сусідні регіони впливають на розвиток кожного регіону.

Перевірка та валідація моделі: перевірити стійкість та адекватність моделі, застосовуючи її до інших даних або перевіряючи її прогностичну здатність. Це допоможе підтвердити, що модель є надійним інструментом для визначення впливу економічних факторів на регіональний розвиток з урахуванням просторової залежності.

Використання моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності дає змогу кількісно оцінити вплив економічних факторів на регіональний розвиток, враховуючи просторові взаємозв'язки між регіонами. Це може бути корисним інструментом для формулювання політики та розвитку стратегій для підтримки економічного зростання регіонів.

Валовий регіональний продукт (ВРП) — це показник валової доданої вартості, який розраховується шляхом віднімання її проміжного споживання від валового валового продукту. Усі порівняльні показники виражені в національній валюті – українській гривні.

В Україні ВРП розраховується за змішаним підходом, тобто частина даних (часто пов'язаних з нефінансовими корпораціями, муніципальними та державними операціями) нагромаджується та надсилається до центрального органа статистики, а частина даних збирається безпосередньо Головним

статистичним управлінням Держкомстату для використання в інших галузях економіки.

Україна складається з Автономної Республіки Крим, 24 областей та 2 міст зі спеціальним статусом — Київ і Севастополь.

Таблиця 3.4

Аналіз ВРП по регіонах

Ранг	Регіон	ВРП 2021 (млн. грн.)	ВРП 2017 (млн. грн.)
1	м. Київ	1276,376	699185
7	Донецька область	283,326	166404 ^[4]
2	Дніпропетровська область	582,363	313830
3	Харківська область	319,796	187454
4	Київська область	291,519	157043
6	Одеська область	271,669	149530
5	Львівська область	296,182	147404
25	Луганська область	52,135	30285 ^[4]
8	Полтавська область	266,694	150904
9	Запорізька область	228,906	130377
26	АР Крим	-	44536
10	Вінницька область	173,531	92427
15	Івано-Франківська область	119,680	63850
11	Черкаська область	131,154	73176
12	Миколаївська область	124,162	69371
13	Хмельницька область	119,876	63882
17	Сумська область	105,254	56530
14	Житомирська область	113,919	61470
16	Чернігівська область	113,474	56672
19	Кіровоградська область	99,564	53031
20	Рівненська область	88,859	48836
23	Закарпатська область	75,626	43043
18	Волинська область	92,535	51972
21	Херсонська область	88,182	47868

22	Тернопільська область	81,485	40747
24	Чернівецька область	54,582	28591
27	м. Севастополь	-	9891

В результаті аналізу ВРП по регіонах можна зробити декілька висновків.

Найбільший ВРП, станом на 2021 рік, зафіксовано у місті Києві, що свідчить про його значну економічну потужність. Другим регіоном за величиною ВРП є Дніпропетровська область, яка також має високий рівень економічного розвитку.

Деякі області показують стабільний ріст ВРП протягом останніх років, наприклад Харківська, Київська та Львівська області. Це свідчить про успішне господарське виробництво та інвестиційну привабливість цих регіонів.

Проте, варто звернути увагу на Донецьку, Луганську та АР Крим, де значні зниження ВРП в порівнянні з 2017 роком. Це, безперечно, є наслідком військового конфлікту та складних політичних обставин у цих регіонах, що призвело до зменшення економічної активності.

ВИСНОВКИ

Стратегічне планування в контексті регіонального розвитку є надзвичайно важливим інструментом для досягнення сталого і збалансованого розвитку регіонів. Воно дає можливість визначити конкретні цілі, спрямовані на покращення якості життя мешканців, збільшення економічного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності регіону.

Стратегічне планування допомагає ідентифікувати сильні та слабкі сторони регіону, його можливості та загрози, а також визначити пріоритетні напрямки розвитку. Це дає змогу ефективно розподілити ресурси та залучити інвестиції для реалізації стратегічних проектів і програм.

Стратегічне планування також сприяє побудові партнерських відносин між різними зацікавленими сторонами, включаючи місцеві органи влади, громадські організації, приватний сектор та інші зацікавлені сторони. Це сприяє вирішенню проблем та забезпечує згуртованість зусиль у досягненні спільних цілей регіонального розвитку.

Крім того, стратегічне планування дозволяє забезпечити довгострокову перспективу розвитку регіону, уникнути фрагментарних рішень та економічних та соціальних проблем, що можуть виникнути внаслідок некоординованості дій. Воно допомагає створити візію майбутнього регіону та встановити конкретні кроки, необхідні для її реалізації.

Стратегічне планування є надзвичайно важливим. Воно дає можливість організації визначити свої цілі та місію, а також розробити стратегію, щоб досягти цих цілей.

Обсяги промислового виробництва в первинній, вторинній та третинній галузях швидко зростають разом зі зростанням ВВП.

Дослідження підтверджують позитивний вплив капітальних інвестицій на регіональне економічне зростання з побічними ефектами для сусідніх регіонів.

Ефективність капітальних інвестицій залежить від інфраструктури, освітньої бази та типів інвестицій.

Ефект капітальних інвестицій залежить від політики, при умові контролю інших факторів впливу.

Заохочення капітальних інвестицій через субсидії може бути інструментом для зростання ВРП в Україні, особливо для відсталих регіонів.

Інвестиції сприяють зростанню продуктивності, а політика визначає темпи зростання.

Стратегії регіонального зростання в Україні мають бути взаємоузгоджені, щоб уникнути посилення диспропорцій між регіонами через неузгодженість політики.

Побічний ефект капітальних інвестицій може спостерігатися в відпливі коштів у більш привабливі регіони, що створює конкуренцію між регіонами за залучення інвестицій.

Регіональне різноманіття торгових зв'язків має очевидний вплив на регіональне економічне зростання, тому політика розвитку експорту має спрямовуватися на розвиток взаємодоповнюючих секторів у конкретних регіонах.

Міжгалузеві зв'язки між регіонами є найбільш впливовим фактором, що сприяє регіональному економічному зростанню.

Побудова економетричних регресійних моделей економічного зростання передбачає формулювання гіпотез про зв'язок між залежними та незалежними змінними.

Зростання капітальних інвестицій може мати різні ефекти на регіональне економічне зростання, залежно від періоду інвестицій і конкретних обставин. Відсутність балансу може спричинити "ефект витіснення" приватного капіталу в разі переваги капітальних інвестицій. Вплив капітальних інвестицій на регіональне зростання також залежить від обсягу інвестицій, стану економіки регіону, міжнародних зв'язків та побічних ефектів сусідніх регіонів.

Наявність великих іноземних компаній стала головним фактором регіонального економічного зростання. Промислова концентрація також має позитивний вплив на зростання виробництва регіону.

Зростання будівельної галузі корелює з регіональним економічним зростанням через агломераційні ефекти. Проте, розширення будівельної галузі за межі адаптаційних можливостей може призвести до втрати національних ресурсів.

Зростання рівня зайнятості населення відбувається в результаті зростання інвестицій, експорту, імпорту, промисловості та будівництва, що створює трансмісійний механізм для економічного зростання регіону.

Фіскальна децентралізація може мати незначний вплив на економічне зростання регіонів. Дослідження показують, що ефекти цього фактору на регіональне зростання є неоднозначними. У деяких випадках фіскальна децентралізація може мати негативний вплив, особливо якщо процес здійснюється надмірно. Наприклад, деякі регіони можуть бути менш чутливими до змін політики, які супроводжують децентралізацію, особливо якщо вони вже знаходяться на швидкому економічному зростанні, тому виникає U-подібний ефект.

Наукові дослідження свідчать про нелінійний вплив різних факторів на регіональне економічне зростання. Це означає, що вплив факторів може бути суттєвим або несуттєвим, а також можуть спостерігатись різні ефекти, як зовнішні, так і внутрішні. Деякі фактори можуть мати позитивний вплив на економічне зростання до певного порогового значення, після чого вони можуть викликати негативні наслідки.

Оцінювання ефективності регіональних політик з використанням методу географічних інформаційних систем (ГІС) може бути корисним інструментом для аналізу та оцінки впливу політик на конкретний регіон або територію. ГІС дозволяють збирати, організовувати, аналізувати та візуалізувати просторові дані, що дозволяє зрозуміти географічний контекст і взаємозв'язки між різними явищами та факторами.

Використання моделі лінійної регресії з урахуванням просторової залежності дозволяє кількісно оцінити вплив економічних факторів на регіональний розвиток, враховуючи просторові взаємозв'язки між регіонами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформацію оптимізовано та структуровано за допомогою Chat GPT.
2. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21. 12. 2022 р. № 265 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад.
3. Рішення Вінницької Міської Ради від 26.02.2021 № 194 Про затвердження Стратегії розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року – Стратегії 3.0
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року №695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки
5. "Spatial Econometrics: Methods and Models" (Просторова економетрика: методи і моделі) - автор О.Анселін
6. "Regional and Urban Economics and Economic Development: Theory and Methods" (Регіональна та міська економіка та економічний розвиток: теорія та методи) - автори Гільян Честер та Хенрі Жіо
7. "Spatial Economics: A Unified Approach" (Просторова економіка: єдиний підхід) - автор Г'ю Олдж.
8. Грицайко А. Неекономічні фактори в теорії економічного зростання: соціокультурна складова / А. Грицайко. // Вісник Львівського університету. Серія економічна.. – 2019. – №57. – С. 313–320.
9. Дегтярєва І. Я. Теорії регіонального розвитку та їх еволюція як основа сучасного регіонального управління / І. Я. Дегтярєва. // Вісник Національної академії державного управління. – 2013. – С. 141–148.
10. Коритько Т. Структура соціально-економічного потенціалу стійкого регіонального розвитку / Тетяна Коритько. // Галицький економічний вісник. – 2012. – С. 95–102.

- 11.Макаренко М. В. Економічний потенціал регіону як основа його розвитку / Марина Василівна Макаренко. // вісник приазовського державного технічного університету. – 2017. – №34. – С. 12–18.
- 12.Сімків Л. Г. Економічне зростання як індикатор якості економічних реформ / Лілія Григорівна Сімків. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2015. – С. 66–70.
- 13.Штулер І. Ю. Еволюція теорій економічного розвитку у сучасному вимірі знань / І. Ю. Штулер. // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – С. 216– 219.
- 14.Янковий О. Г. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності / О. Г. Янковий. // Вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – С. 50–59.
- 15.Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи: монографія / НАН України. Інститут регіональних досліджень; За ред. д.е.н., проф. Шевчук Л.Т. – Львів, 2011. – 256 с. – (Сер. “Проблеми регіонального розвитку”).

Ім'я користувача:
Економічної теорії Журба Тетяна

ID перевірки:
1015138744
Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата перевірки:
18.05.2023 12:03:59 EEST

Дата звіту:
06.06.2023 16:33:59 EEST

ID користувача:
100005720

Назва документа: Синицький В.О. Методи і моделі просторової економіки в аналітиці регіонального розвитку
Кількість сторінок: 61 Кількість слів: 12624 Кількість символів: 101885 Розмір файлу: 116.04 KB ID файлу: 1014819802

34.6%
Схожість

Найбільша схожість: 18.2% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005673266)

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено
Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

